

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MACIEJ SZPUNAR
esitatud 14. detsembril 2023¹

Liidetud kohtuasjad C-684/22–C-686/22 [Stadt Duisburg]ⁱ

S.Ö.

versus

Stadt Duisburg (C-684/22)

ja

N.Ö.,

M.Ö.

versus

Stadt Wuppertal (C-685/22)

ja

M.S.,

S.S.

versus

Stadt Krefeld (C-686/22)

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Verwaltungsgericht Düsseldorf (Düsseldorfi halduskohus, Saksamaa))

Eelotsusetaotlus – Liidu kodakondsus – ELTL artikkel 20 – Liikmesriigi ja kolmanda riigi kodakondsus – Kolmanda riigi kodakondsuse omandamine – Liikmesriigi kodakondsuse ja liidu kodakondsuse *ex lege* kaotamine – Tagajärgede üksikjuhtumipõhine kaalumine – Kodakondsuse säilitamise eelnev taotlemine

I. Sissejuhatus

1. Mil määral on ELTL artikliga 20 kooskõlas kodakondsust käsitlevad liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette, et selle riigi kodanikud kaotavad oma kodakondsuse, kui nad omandavad vabatahtlikult välisriigi kodakondsuse, välja arvatud juhul, kui nad on taotlenud ja saanud kodakondsuse säilitamise loa enne sellist omandamist?

2. Selline on sisuliselt õiguslik probleem, mis tekib käesolevates kohtuasjades ja mille kohta Verwaltungsgericht Düsseldorf (Düsseldorfi halduskohus, Saksamaa) on esitanud kaks eelotsuse küsimust kohtuvaidlustes, mis puudutavad Saksamaa kodakondsuse kaotamist.

¹ Algkeel: prantsuse.

3. Käesolevates asjades peab Euroopa Kohus jälle otsustama, kas kodakondsuse äravõtmise riigisisene kord on liidu õigusega kooskõlas. Need kohtuasjad kuuluvad nimelt kohtupraktika konteksti, mis järgnes kohtuotsustele Rottmann,² Tjebbes jt,³ Wiener Landesregierung (naturalisatsiooni korras kodakondsuse andmise kinnituse tagasivõtmine)⁴ ning Udlændinge- og Integrationsministeriet (Taani kodakondsuse kaotamine)⁵.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

4. ELTL artikli 20 lõikega 1 on kehtestatud liidu kodakondsus ja selles on sätestatud, et „[i]ga isik, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus“, on liidu kodanik.

B. Saksa õigus

5. Alates 1. jaanuarist 2000 kehtiva ja põhikohtuasjades kohaldatava kodakondsusseaduse (Staatsangehörigkeitsgesetz, edaspidi „StAG“)⁶ §-s 25 on ette nähtud:

„(1) Saksamaa kodanik kaotab oma kodakondsuse välisriigi kodakondsuse omandamisega, kui omandamine toimub tema või tema seadusliku esindaja taotluse alusel, kuid esindatav kaotab kodakondsuse vaid juhul, kui on täidetud tingimused, mille korral võib vastavalt §-le 19 taotleda kodakondsuse äravõtmist. Esimese lause kohast kodakondsuse kaotamist ei toimu, kui Saksamaa kodanik omandab Euroopa Liidu muu liikmesriigi, Šveitsi või mõne sellise riigi kodakondsuse, kellega Saksamaa Liitvabariik on § 12 lõike 3 alusel sõlminud rahvusvahelise lepingu.

(2) Kodakondsust ei kaota isik, kes on enne välisriigi kodakondsuse omandamist saanud pädevalt asutuselt oma taotluse alusel kirjaliku loa säilitada oma kodakondsus. [...] Esimeses lauses märgitud taotluse üle otsustamisel tuleb kaaluda avalikke ja isiklikke huve. Kui taotleja harilik viibimiskoht on välisriigis, tuleb eelkõige arvesse võtta, kas taotleja suudab tõendada, et ta on Saksamaaga jätkuvalt seotud.“

III. Põhikohtuasjade asjaolud

6. Põhikohtuasjade asjakohased faktilised asjaolud niisugusena, nagu need ilmnevad eelotsusetaotlustest, võib kokku võtta järgmiselt.

7. 1966. aastal Türgis sündinud põhikohtuasja kaebaja kohtuasjas C-684/22, S.Ö., sisenes Saksamaa Liitvabariigi territooriumile 1990. aastal. Ta on abielus ja kolme lapse isa. Ta sai naturalisatsiooni korras Saksamaa kodakondsuse 10. mail 1999 ja 13. septembril 1999 võeti talt ära Türgi kodakondsus.

² 2. märtsi 2010. aasta kohtuotsus (C-135/08, edaspidi „kohtuotsus Rottmann“, EU:C:2010:104).

³ 12. märtsi 2019. aasta kohtuotsus (C-221/17, edaspidi „kohtuotsus Tjebbes jt“, EU:C:2019:189).

⁴ 18. jaanuari 2022. aasta kohtuotsus (C-118/20, EU:C:2022:34, edaspidi „kohtuotsus Wiener Landesregierung“).

⁵ 5. septembri 2023. aasta kohtuotsus (C-689/21, edaspidi „kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet“, EU:C:2023:626).

⁶ Selle konsolideeritud versioonis (*Bundesgesetzblatt*, III osa, nr 102-1), mida on muudetud 15. juuli 1999. aasta kodakondsusõigust muutva seaduse (Gesetz zur Reform des Staatsangehörigkeitsrechts) § 1 punktiga 7 (*BGBI.* I, lk 161).

8. Oma pojale 25. mail 2018 reisidokumenti taotledes teatas S.Ö., et 12. novembril 1999 oli ta Türgi kodakondsuse tagasi saanud. Ta esitas Türgi siseministeeriumi 27. veebruari 2019. aasta tõendi ja rahvastikuregistri 6. novembri 2018. aasta väljavõtte, mille kohaselt oli ta 13. septembril 1999 taotlenud Türgi kodakondsuse taastamist ja selle ministrite nõukogu 12. novembri 1999. aasta otsusega tagasi saanud.

9. Kuna Saksamaa ametiasutused väljendasid tõsist kahtlust, kas S.Ö. pojal on Saksamaa kodakondsus, esitas S.Ö. 25. aprillil 2019 S. linna naturalisatsiooniametile taotluse väljastada talle kodakondsustunnistus, et tal oleks võimalik tõendada Saksamaa kodakondsuse säilitamist. Hiljem asus ta elama Duisburgi linna (Saksamaa) kohtupiirkonda.

10. Põhikohtuasja kaebajad kohtuasjas C-685/22, abikaasad M.Ö. ja N.Ö., kes on sündinud vastavalt 1959. ja 1970. aastal, sisenesisid Saksamaa Liitvabariigi territooriumile 1974. aastal. Nad said naturalisatsiooni korras Saksamaa kodakondsuse 27. augustil 1999 ja 2. septembril 1999 võeti neilt ära Türgi kodakondsus.

11. Nad teatasid 1. septembril 2005 Wuppertali linna (Saksamaa) teenistustele ütlusi andes, et 24. novembril 2000 olid nad Türgi kodakondsuse tagasi saanud. Nad esitasid selle kohta E-s asuva Türgi peakonsulaadi 31. augusti 2005. aasta tõendi, mille kohaselt olid nad 2. septembril 1999 taotlenud Türgi kodakondsuse taastamist ja selle ministrite nõukogu 24. novembri 2000. aasta otsusega tagasi saanud. Kaebajad esitasid 1. detsembri 2016. aasta kirjaga Wuppertali linnale Türgi rahvastikuregistri väljavõtte, mille kohaselt olid nad Türgi kodakondsuse tagasi saanud juba ministrite nõukogu 1. novembri 1999. aasta otsusega.

12. Wuppertali linn teatas 2020. aasta augustis M.Ö-le ja N.Ö-le, et kuna on piisavalt tõenäoline, et Türgi rahvastikuregistri väljavõtte kuupäeva on muudetud, ei tõenda väljavõtte rohkemat, kui et Türgi kodakondsus on tagasi saadud.

13. Põhikohtuasja kaebajad kohtuasjas C-686/22, 1965. ja 1971. aastal sündinud abikaasad M.S. ja S.S., sisenesisid Saksamaa Liitvabariigi territooriumile vastavalt 1981. ja 1989. aastal. Nad said naturalisatsiooni korras Saksamaa kodakondsuse 10. juunil 1999, seejärel võeti neilt ära Türgi kodakondsus.

14. Esitades taotluse oma Türgi kodakondsuse äravõtmiseks, et täita ühte Saksamaa kodakondsuse saamise tingimustest, taotlesid M.S. ja S.S. ühtlasi [Türgi ametiasutustelt] ka oma Türgi kodakondsuse ennistamist pärast seda, kui neile on antud Saksamaa kodakondsus. Neile oli selgitatud sel ajal kehtinud Saksa õigust nii, et nad võivad Türgi kodakondsuse tagasi saada, kaotamata seejuures Saksamaa kodakondsust. Nad esitasid selle kohta Türgi rahvastikuregistri väljavõtte, mille kohaselt olid nad ministrite nõukogu otsuse alusel 9. augustil 1999 Türgi kodakondsuse tagasi saanud.

15. M.S. ja S.S. palusid 19. detsembril 2017 Krefeldi linnal (Saksamaa) tunnustada neid Saksamaa kodanikena. Kuigi Krefeldi linn oli neile 24. augustil 2018 väljastanud kodakondsustunnistuse, alustas see linn menetlust uuesti, tuues aluseks ministrite nõukogu otsuse numbri puudumise Türgi rahvastikuregistri väljavõttel.

16. Halduspolitsei otsustes⁷ tegid põhikohtuasja vastustajad vastavalt StAG § 30 lõikele 1 kindlaks, et S.Ö., M.Ö., N.Ö., M.S. ja S.S. (edaspidi koos „põhikohtuasjade kaebajad“) ei ole enam Saksamaa kodanikud⁸. Nimelt olid need vastustajad seisukohal, et põhikohtuasjade kaebajad olid Türgi kodakondsuse tagasi saanud pärast 1. jaanuari 2000 ning seetõttu Saksamaa kodakondsuse vastavalt StAG § 17 lõike 1 punktile 2 ja § 25 lõike 1 esimesele lausele automaatselt kaotanud. Teistsugune saaks järeldus olla vaid juhul, kui nimetatud kodakondsus oleks tagasi saadud enne 31. detsembril 1999, kuna 22. juuli 1913. aasta riigi kodakondsuse seaduse (Reichs- und Staatsangehörigkeitsgesetz, edaspidi „RuStAG“)⁹ § 25 lõike 1 esimene lause, mida kohaldati varem, nägi ette, et Saksamaa kodakondsuse kaotavad vaid välisriigis elavad Saksamaa kodanikud. Põhikohtuasjade kaebajad ei suutnud siiski tõendada, et nad on Türgi kodakondsuse tagasi saanud enne 1. jaanuari 2000.

17. Nende [halduspolitsei] otsuste peale esitasid põhikohtuasjade kaebajad kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Verwaltungsgericht Düsseldorf (Düsseldorfi halduskohus).

IV. Eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

18. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib oma kolmes eelotsusetaotluses, et 1. jaanuaril 2000 jõustunud StAG § 25 on põhikohtuasjade kaebajate suhtes kohaldatav, kuna nad said pärast seaduse uue redaktsiooni jõustumist uuesti Türgi kodakondsuse. Nimetatud kohus märgib, et perekonnaseisuregistri väljavõtetel, mille kaebajad esitasid tõendamaks, et see nii ei ole, ei ole mingit tõenduslikku väärtust. Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et põhikohtuasjade kaebajad ei taotlenud enne seda, kui nad said uuesti Türgi kodakondsuse, StAG § 25 lõike 2 esimeses lauses ette nähtud Saksamaa kodakondsuse säilitamise luba.

19. Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et liikmesriigi kohtupraktikas lähtutakse sellest, et StAG § 25 lõike 1 esimene lause on liidu õigusega kooskõlas, kuna puudutatud isik saab Saksamaa kodakondsuse säilitamise luba taotleda sama paragrahvi lõike 2 esimese lause alusel; sõnaselgelt on ette nähtud, et selles menetluses hinnatakse üksikjuhtumipõhiselt kodakondsuse kaotamise tagajärgi puudutatud isiku olukorrale.

20. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on siiski kahtlusi sellise kooskõla suhtes liidu õigusega. Ta märgib nimelt, et juhul, kui StAG § 25 lõikes 2 ette nähtud eelnevat loa saamise menetlust kodakondsuse säilitamiseks (edaspidi „eelnev loamenetlus“) ei algatata, tuleneb sellest sättest, et kodakondsuse kaotamine ja seega liidu kodakondsuse kaotamine isikute puhul, kes ei ole teise liikmesriigi kodanikud, toimub automaatselt, ilma et seda oleks vaja eraldi hinnata. Nimetatud kohus täpsustab, et Saksa õiguses ei ole ette nähtud mingit võimalust täiendavalt uurida tagajärgi, mis kaasnevad Saksamaa kodakondsuse kaotamisega pärast seda, kui see kodakondsus on kaotatud. Sellisel juhul oleks puudutatud isikute ainus võimalus saada Saksamaa kodakondsus ilma tagasiulatuva jõuta, esitades uue naturalisatsiooni korras kodakondsuse saamise taotluse.

21. Lisaks, märkides, et vastavalt StAG § 25 lõike 2 sõnastusele annab kodakondsuse säilitamise loa taotluse esitamine võimaluse võtta arvesse liidu õiguse nõudeid niisugusena, nagu Euroopa Kohus on neid tõlgendanud, kuna selle taotluse kohta otsuse tegemisel tuleb kaaluda avalikke ja

⁷ Kolmes põhikohtuasjas kõne all olevad linnad võtsid need vastu vastavalt 13. septembril 2019, 24. veebruaril 2021 ja 12. veebruaril 2021.

⁸ StAG § 30 lõige 1 sätestab, et „Saksamaa kodakondsuse olemasolu või puudumise tuvastab juhul, kui piisavalt tõendatakse põhjendatud huvi, taotluse alusel kodakondsusamet. Tuvastamine on siduv kõikides küsimustes, mille puhul on Saksamaa kodakondsuse olemasolu või puudumine õiguslikult oluline. Avaliku huvi olemasolu korral võib tuvastamine toimuda ka ameti algatusel“.

⁹ BGBl., lk 583.

isiklikke huve, täheldab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et praktikas ei analüüsi haldusasutused ega liikmesriigi kohtupraktika siiski liidu kodaniku staatuse kaotamise tagajärgi. Kodakondsuse säilitamise luba antakse ainult siis, kui esineb eriomane huvi välisriigi kodakondsuse saamise ja samal ajal Saksamaa kodakondsuse säilitamise vastu.

22. Neil asjaoludel otsustas Verwaltungsgericht Düsseldorf (Düsseldorfi halduskohus) 3. novembri 2022. aasta otsustega, mis saabusid Euroopa Kohtusse 8. novembril 2022, menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas ELTL artikliga 20 on vastuolus õigusnorm, mis sätestab, et kolmanda riigi (mitteprivilegeeritud) kodakondsuse vabatahtliku omandamise korral kaotatakse *ex lege* liikmesriigi kodakondsus ja koos sellega liidu kodakondsus, kui kodakondsuse kaotamise tagajärgede üksikjuhtumipõhine hindamine toimub vaid siis, kui puudutatud välismaalane on varem esitanud taotluse väljastada kodakondsuse säilitamise luba ja kõnealune taotlus enne välisriigi kodakondsuse omandamist rahuldatakse?
2. Kui esimesele küsimusele vastatakse eitavalt: kas ELTL artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et kodakondsuse säilitamise loa väljastamise menetluses ei või kehtestada tingimusi, mis viivad lõppkokkuvõttes selleni, et puudutatud isiku ja tema perekonna isiklikku olukorda ei hinnata liidu kodaniku staatuse kaotamise tagajärgede seisukohast või see asendatakse muude nõuetega?“

23. Kohtuasjad C-684/22–C-686/22 liideti 7. detsembri 2022. aasta otsusega menetluse kirjaliku ja suulise osa ning kohtuotsuse huvides.

24. Kohtuasjas C-686/22 esitasid kirjalikud seisukohad põhikohtuasja kaebajad, Krefeldi linn, Saksamaa ja Eesti valitsus ning Euroopa Komisjon ja kohtuasjades C-684/22 ja C-685/22 samad valitsused ja komisjon. Euroopa Kohus otsustas käesolevates kohtuasjades kohtuistungit mitte korraldada.

V. Analüüs

25. Käesolevate eelotsusetaotluste esemeks oleva kahe küsimusega, mida tuleb käsitleda koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette, et tema kodanikud kaotavad kolmanda riigi kodakondsuse vabatahtlikul omandamisel *ex lege* selle liikmesriigi kodakondsuse, mille tagajärjel kaotavad isikud, kes ei ole samal ajal teise liikmesriigi kodanikud, liidu kodaniku staatuse ja sellega seotud õigused, välja arvatud juhul, kui puudutatud isikud saavad loa see kodakondsus säilitada enne kolmanda riigi kodakondsuse saamist ning pädevad liikmesriigi ametiasutused uurivad sellise loa taotluse läbivaatamisel puudutatud isikute olukorda üksikjuhtumipõhiselt, kaaludes avalikke ja isiklikke huve liikmesriigi kodakondsuse säilimise vastu.

26. Selleks et anda sellele küsimusele tarvilik vastus, tuleb kõigepealt välja tuua mõned asjaolud, mis vaieldamatult nähtuvad eelotsusetaotlustest.

27. Esiteks selgitab eelotsusetaotluse esitanud kohus põhikohtuasjade kaebajate olukorraga seoses, et nad on sisenenud Saksamaa territooriumile 1970., 80. ja 90. aastatel ning elanud seal sellest ajast alates. Nad said 1999. aastal naturalisatsiooni korras Saksamaa kodakondsuse,

loobudes Türgi kodakondsusest, mis neilt hiljem ära võeti. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgituse kohaselt taotlesid põhikohtuasjade kaebajad – kellele oli sel ajal kehtinud Saksa õigusnorme õigesti selgitatud, nimelt et nad võivad Türgi kodakondsuse tagasi saada, kaotamata seejuures Saksamaa kodakondsust – vabatahtlikult Türgi kodakondsuse ennistamist kohe pärast seda, kui see kodakondsus neilt ära võeti. Mitu aastat hiljem tuvastasid pädevad asutused, et põhikohtuasjade kaebajad olid pärast sellekohase taotluse esitamist Türgi kodakondsuse tagasi saanud ning järelikult olid nad alates 1. jaanuarist 2000 kehtima hakanud Saksa õigusnormide kohaselt kaotanud *ex lege* Saksamaa kodakondsuse ja seega ka liidu kodaniku staatuse¹⁰. Lisaks sellele, kuna põhikohtuasjade kaebajad ei olnud nende õigusnormide kohaselt taotlenud – ega saanud – pädevatelt ametiasutustelt Saksamaa kodakondsuse säilitamise luba enne Türgi kodakondsuse taastamist, ei saanud nad taotleda üksikjuhtumipõhist uurimist, mis on ette nähtud selle taotluse raames ning mille puhul kaalutakse avalikke ja isiklikke huve Saksamaa kodakondsuse säilitamise vastu.

28. Teiseks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus seoses kõnealuste õigusnormidega kõigepealt, et StAG § 25 lõige 1, mis kehtib alates 1. jaanuarist 2000, näeb ette, et Saksamaa kodanik kaotab välisriigi kodakondsuse omandamisel oma kodakondsuse, kui see omandamine toimub tema taotlusel. Selle paragrahvi lõike 2 kohaselt võib see kodanik siiski säilitada oma kodakondsuse, kui ta on enne välisriigi kodakondsuse saamist saanud taotluse alusel selleks pädevalt asutuselt kirjaliku loa. See säte näeb samuti ette, et taotluse kohta otsuse tegemisel tuleb kaaluda avalikke ja isiklikke huve.

29. Seejärel selgitab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et nii põhikohtuasjade kaebajate naturalisatsiooni korras Saksamaa kodakondsuse saamine kui ka nende Türgi kodakondsuse tagasisaamise taotluse esitamine toimusid *enne* StAG § 25 jõustumise kuupäeva 1. jaanuaril 2000¹¹. Ta täpsustab, et see säte on nende suhtes kohaldatav, kui nad on Türgi kodakondsuse tagasi saanud *pärast* seda kuupäeva, selgitades, et dokumentidel, mis nad on esitanud tõendamaks, et see nii ei ole, ei ole mingit tõenduslikku väärtust¹².

30. Lõpuks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et põhikohtuasjade kaebajad ei esitanud enne Türgi kodakondsuse tagasisaamist taotlust kodakondsuse säilitamiseks – ja seega ei saanud ka asjaomast luba –, nagu on ette nähtud StAG § 25 lõikega 2. Järelikult kaotasid nad Saksamaa kodakondsuse ja seega ka liidu kodaniku staatuse *automaatselt*, ilma et nende olukorda oleks üksikjuhtumipõhiselt analüüsitud.

¹⁰ Täielikkuse huvides tuleb märkida, et õiguskirjanduses on selgitatud, et selle RuStAG reformiga kehtestati *ius soli* elemente ning see lihtsustas Saksamaa kodakondsuse saamist Saksamaal elavate välismaalaste, eelkõige nende selles liikmesriigis sündinud laste jaoks. Kõnealused õiguskirjanduse autorid täpsustavad, et pärast nende õigusnormide jõustumist tehti neisse 2004., 2007., 2009., 2014. ja 2019. aastal muudatusi. Vt eelkõige Farahat, A., ja Hailbronner, K., *Report on Citizenship Law: Germany*, RSCAS/GLOBALCIT-CR 2020/5, European University Institute, Country Report 2020/05, märts 2020, lk 33.

¹¹ Saksamaa kodakondsuse omandamine toimus seega kuni 31. detsembrini 1999 kehtinud RuStAG § 25 lõike 1 esimese lause alusel, milles oli sätestatud „Inlandsklausel“ (edaspidi „riigi territooriumi klausel“), mille kohaselt Saksamaa kodakondsus kaotatakse üksnes siis, kui puudutatud Saksamaa kodaniku „elukoht ega alaline elukoht ei ole Saksamaa territooriumil“. See klausel jäeti StAG §-st 25 välja. Komisjon viitab oma seisukohtades 15. juuli 1999. aasta kodakondsuse muutmise seaduse eelnõu seletuskirjale (Saksa Bundestagi 16. märtsi 1999. aasta dokument 14/533, lk 15), mille kohaselt „[s]eda „riigi territooriumi klauslit“ kasutatakse sageli selleks, et mööda hiilida põhimõttest, mille kohaselt kodakondsuse saamise ajal on mitmikkodakondsus välistatud: välisriigi kodakondsuse, millest on naturalisatsiooni käigus loobunud, saab pärast naturalisatsiooni takistamatult taastada. „Riigi territooriumi klausli“ väljajätmine välistab selle kuritarvitamise võimaluse“. Vt selle kohta eelkõige McFadden, S. W., „German Citizenship Law and the Turkish diaspora“, *German Law Journal*, 2019, No. 20, lk 72 ja eriti lk 74–78; Falcke, S., ja Vink, M., „Closing a Backdoor to Dual Citizenship: The German Citizenship Law Reform of 2000 and the Abolishment of the „Domestic Clause““, *Front. Sociol.*, 2020, vol. 5, lk 1 ja eriti lk 3–5, ning Bouche, N., „La réforme de 1999 du droit allemand de la nationalité“, *Revue internationale de droit comparé*, 2002, vol. 54(4), lk 1035.

¹² Vt käesoleva ettepaneku punkt 18.

31. Käesolevate kohtuasjade keskmes on just see õiguslik probleem, mida ma käesolevas ettepanekus käsitlen. Järgnevas arutluskäigus käsitlen selle probleemi erinevaid tahke (jagu C). Kõigepealt tuleb üldjoontes meelde tuletada Euroopa Kohtu praktikast, mis käsitleb liidu kodaniku staatuse kaotamist, ning põhimõtteid, mis sellest tulenevad (jagu A) ja mida tuleb kohaldada käesolevates kohtuasjades (jagu B).

A. Euroopa Kohtu praktikast tulenevad põhimõtted

1. Kohtuotsusest Rottmann kohtuotsuse Tjebbes jt kaudu kohtuotsuseni Wiener Landesregierung

32. Oma ettepanekus kohtuasjas Udlændinge- og Integrationsministeriet rõhutasin, et juhtlõng, mis tuleneb minu analüüsitud kohtupraktikast ja mis pärineb kohtuotsustest Rottmann, Tjebbes jt ning Wiener Landesregierung, koosneb peamiselt kahest kohtupraktikast tulenevast põhimõttest¹³.

33. Esimene põhimõte seisneb selles, et kuigi „kodakondsuse saamise ja kaotamise tingimuste“ kindlaksmääramine on iga liikmesriigi pädevuses, tuleb seda pädevust teostada kooskõlas liidu õigusega¹⁴. Seoses selle põhimõttega, mis on sätestatud kohtuotsuses Micheletti jt¹⁵ ning mida seejärel selgitati ja kinnitati kohtuotsuses Rottmann,¹⁶ tuleb teha vahet liikmesriikide ainupädevuse olemasolul ja selle rakendamisel liidu õiguskorda järgides.

34. Lisaks ei ole Euroopa Kohus seda pädevust kunagi kahtluse alla seadnud ning „riigi kodakondsuse (sellest tulenevalt ka liidu kodakondsuse) saamist ja kaotamist ei reguleeri iseenesest [liidu] õigus, kuid kodakondsuse saamise ja kaotamise tingimused peavad olema kooskõlas [liidu õigusega] ja arvestama [liidu] kodaniku õigustega“¹⁷. Seega ei takista asjaolu, et teatud valdkond kuulub liikmesriikide pädevusse, seda, et ilmselgelt liidu õiguse kohaldamisalasse kuuluvast olukorrast peavad asjaomased liikmesriigi õigusnormid olema kooskõlas liidu õigusega¹⁸. Nimelt ei saa ELTL artiklit 20 selle soovitatavast toimest ilma jätta ning järelikult ei saa sellega liidu kodanikele antavaid õigusi rikkuda selliste liikmesriigi õigusnormide vastuvõtmisega, mis ei ole kooskõlas liidu õigusega, eelkõige Euroopa Kohtu praktikast tulenevate põhimõtetega selles valdkonnas¹⁹.

35. Teine põhimõte, mille Euroopa Kohus esitas kohtuotsuses Rottmann²⁰ ja mida ta hiljem kinnitas oma hilisemas kohtupraktikas, on see, et kui tegemist on liidu kodanikega, võib liikmesriikide pädevuse teostamine osas, milles see mõjutab liidu õiguskorraga antud ja kaitstud õigusi, olla kohtulikule kontrollile allutatud liidu õigusele, eelkõige proportsionaalsuse

¹³ C-689/21, EU:C:2023:53. Lühiduse huvides piirdun selle kohtupraktika ülevaate puhul viitega selle ettepaneku punktidele 29–43.

¹⁴ Vt selle kohta kohtuotsus Rottmann, punkt 45; kohtuotsus Tjebbes jt, punkt 32; kohtuotsus Wiener Landesregierung, punktid 37 ja 51, ning kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika. Tegemist on liidu õiguse aluspõhimõtte kohaldamisega liidu kodakondsuse valdkonnas. Vt selle kohta ka kohtuotsuse Rottmann punktis 41 viidatud kohtupraktika.

¹⁵ 7. juuli 1992. aasta kohtuotsus (C-369/90, EU:C:1992:295, punkt 10).

¹⁶ Punktid 41, 42 ja 45.

¹⁷ Vt kohtujurist Poiares Maduro ettepanek kohtuasjas Rottmann (C-135/08, EU:C:2009:588, punktid 23, 24 ja 26). Järelikult ei saa selle kohtujuristi väitel sellest põhimõttest tuletada kodakondsuse äravõtmise täielikku võimatust juhul, kui kodakondsuse kaotamine tooks kaasa liidu kodaniku staatuse kaotamise, ega asuda seisukohale, et liikmesriigi määratletud kodakondsuse omandamise ja kaotamise tingimused ei kuulu liidu õiguse kontrolli alla.

¹⁸ Kohtuotsus Rottmann, punkt 41.

¹⁹ Vt selle kohta kohtuotsus Rottmann, punktid 39, 41–43, 45, 48, 56, 55 ja 59; kohtuotsus Tjebbes jt, punktid 30, 32, 40–42 ja 45, ning kohtuotsus Wiener Landesregierung, punktid 44, 59, 61 ja 73.

²⁰ Punktid 48, 55 ja 56.

põhimõttele vastamise osas²¹. Teisisõnu saavad riigisisised õigusnormid, mis näevad ette liidu kodaniku staatuse kaotamise, olla liidu õigusega kooskõlas üksnes õiguspärastel põhjustel ja seda põhimõtet järgides. Kohtupraktikast tuleneb samuti, et proportsionaalsuse põhimõtte järgimise kontekstis tuleb arvesse võtta mitut asjaolu. Esiteks kohustust hinnata üksikjuhtumipõhiselt tagajärgi, mis kaasnevad liidu kodaniku staatuse kaotamisega puudutatud isikule, ja kui neid on, siis tema pereliikmetele seoses liidu kodaniku õiguste kaotamisega;²² seejärel nõuet, et need tagajärjed peavad olema kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga (edaspidi „harta“) tagatud põhiõigustega,²³ ning lõpuks juhul, kui kodakondsus kaotatakse *ex lege*, mis toob kaasa liidu kodaniku staatuse kaotamise, kohustust täiendavalt analüüsida selle kaotamise tagajärgede proportsionaalsust ja vajaduse korral võimaldada puudutatud isikul säilitada oma kodakondsus või see *ex tunc* taastada²⁴.

36. Mis puudutab konkreetselt seda viimast asjaolu, siis tundub mulle, et kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet on eriti asjakohane, kuna tegemist on esimese korraga, kui Euroopa Kohus tegi otsuse tähtaja kohta, mille jooksul on võimalik esitada liikmesriigi kodakondsuse säilitamise või taastamise taotlus.

2. Kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet

37. Kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet,²⁵ soovis Taani kohus teada, kas liikmesriigi õigusnormid kodakondsuse kohta on kooskõlas ELTL artikliga 20 koostoimes harta artikliga 7.

38. Kohtuotsuses kinnitas Euroopa Kohus oma varasemat kohtupraktikat. Nii rõhutas Euroopa Kohus, et kui liikmesriigi kodakondsuse kaotamine toimub *ex lege* teatud vanuses ja toob kaasa liidu kodaniku staatuse ning sellega seotud õiguste kaotamise, peavad liikmesriigi ametiasutused ja kohtud saama analüüsida kodakondsuse niisuguse kaotamisega kaasnevaid tagajärgi liidu õiguse seisukohast ning vajaduse korral lubada sel isikul kodakondsus säilitada või see *ex tunc* taastada²⁶.

39. Seejuures, mis puudutab tähtaega kodakondsuse säilitamise või taastamise analüüsi läbiviimise taotluse esitamiseks, siis täpsustas Euroopa Kohus, et kuna liidu õiguses ei ole selleks täpset tähtaega ette nähtud, tuleb igal liikmesriigil kehtestada menetlusnormid, mis tagavad isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kaitse, eelkõige tingimusel, et need normid järgivad tõhususe põhimõtet ega muuda liidu õiguskorraga antud õiguste kasutamist praktiliselt võimatuks või ülemäära keeruliseks. Selles osas võivad liikmesriigid õiguskindluse põhimõttest lähtudes nõuda, et niisugune taotlus esitataks pädevatele asutustele mõistliku aja jooksul²⁷.

²¹ Kohtuotsus Tjebbes jt, punkt 40; kohtuotsus Wiener Landesregierung, punkt 58, ja kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 38.

²² Kohtuotsus Rottmann, punktid 55 ja 56; kohtuotsus Tjebbes jt, punkt 41; kohtuotsus Wiener Landesregierung, punkt 59, ning kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 39.

²³ Kohtuotsus Tjebbes jt, punkt 45; kohtuotsus Wiener Landesregierung, punkt 61, ning kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 55.

²⁴ Kohtuotsus Tjebbes jt, punkt 42, ning kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 40.

²⁵ Meenutan, et kohtuasi, milles see kohtuotsus tehti, puudutas olukorda, kus Ameerika Ühendriikides sündinud kodanikul, kelle ema on taanlane ja isa ameeriklane, oli sünnist saati Taani ja Ameerika Ühendriikide topeltkodakondsus. Ta oli esitanud pärast 22aastaseks saamist Udlændinge- og Integrationsministerietile (Taani sisserände- ja integratsiooniministeerium) Taani kodakondsuse säilitamise taotluse. Pädeva ministeeriumi otsusega teatati talle, et ta on kaotanud 22aastaseks saades Taani kodakondsuse ja et tema kodakondsuse säilitamise taotlust ei saa rahuldada, kuna ta esitas oma taotluse pärast selle vanuse täitumist.

²⁶ Kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika.

²⁷ Kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika.

40. Samas täpsustas Euroopa Kohus samuti, et arvestades liikmesriigi kodakondsuse kaotamise – kui see toob kaasa liidu kodaniku staatuse kaotamise – tõsiseid tagajärgi liidu kodaniku ELTL artiklist 20 tulenevate õiguste tõhusale kasutamisele, ei saa pidada tõhususe põhimõttega kooskõlas olevaks liikmesriigi õigusnorme või praktikat, mis võivad takistada isikut, keda selline kodakondsuse kaotamine ähvardab, esitamast taotlust, et analüüsitaks selle kaotamise tagajärgede proportsionaalsust liidu õiguse seisukohast. Seega otsustas Euroopa Kohus, et kui isikut ei ole nõuetekohaselt teavitatud niisuguse analüüsi taotlemise õigusest ega taotluse esitamise tähtajast, ei saa tema taotlust vastuvõetamatuks pidada põhjusel, et see tähtaeg on möödunud²⁸.

41. Seega tuleb põhikohtuasjas kõne all olevates õigusnormides ette nähtud kodakondsuse kaotamist, mis toob kaasa liidu kodaniku staatuse kaotamise, analüüsida nende kohtupraktikast tulenevate põhimõtete alusel.

B. Kohtupraktikaga kujundatud põhimõtete kohaldamine käesolevas asjas

42. Tuletan alustuseks meelde, et Euroopa Kohus on korduvalt kinnitanud, et ELTL artikkel 20 annab igale isikule, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus, liidu kodaniku staatuse, mis on liikmesriikide kodanike põhistaatus²⁹. See tähendab esiteks, et liikmesriigi kodakondsus on eeltingimus, et saada liidu kodaniku staatus, millega kaasnevad kõik EL toimimise lepingus ette nähtud kohustused ja õigused,³⁰ ning teiseks, et sellistes olukordades nagu põhikohtuasjades on selle staatuse kaotamisel seos liidu õigusega.

43. Käesoleval juhul tõdeb eelotsusetaotluse esitanud kohus, et põhikohtuasjade kaebajad said Türgi kodakondsuse tagasi pärast StAG § 25 jõustumist, mille tagajärjel kaotasid nad automaatselt Saksamaa kodakondsuse ja seega ka oma liidu kodaniku staatuse³¹.

44. Seega on ilmne, et liikmesriigi kodakondsuse kaotamine selliste liidu kodanike puhul nagu põhikohtuasjade kaebajad, kellel on ainult ühe liikmesriigi kodakondsus ja kes selle kaotamise tõttu kaotavad ELTL artikliga 20 antud staatuse ning sellega seotud õigused, kuulub oma olemuse ja tagajärgede poolest liidu õiguse kohaldamisalasse³². Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb seega, et liikmesriigid peavad kodakondsuse valdkonnas oma pädevust teostades järgima liidu õigust, sealhulgas proportsionaalsuse põhimõtet³³.

1. StAG §-ga 25 taotletava üldise huvi põhjenduse õigustatus

45. Tuletan meelde, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et liikmesriigi soov kaitsta tema ja tema kodanike vahelist erilist solidaarsus- ja lojaalsussuhet ning vastastikusi õigusi ja kohustusi, mis on kodakondsussuhte alus, on õiguspärane³⁴. Euroopa Kohtu hinnangul on liikmesriigil tema kodakondsuse omandamise ja kaotamise tingimuste kindlaksmääramise pädevuse kasutamisel

²⁸ Kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika.

²⁹ Vt eelkõige 20. septembri 2001. aasta kohtuotsus Grzelczyk (C-184/99, EU:C:2001:458, punkt 31) ja kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 29 ning seal viidatud kohtupraktika.

³⁰ ELTL artikli 20 lõike 2 esimene lõik.

³¹ Vt käesoleva ettepaneku punktid 28–31.

³² Kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika.

³³ Kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika.

³⁴ Kohtuotsus Rottmann, punkt 51; kohtuotsus Tjebbes jt, punkt 33; kohtuotsus Wiener Landesregierung, punkt 52, ning kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 31.

samuti õigus lähtuda eeldusest, et kodakondsus väljendab tegelikku sidet tema ja ta kodanike vahel, ning sellest tulenevalt siduda niisuguse tegeliku sideme puudumine või lõppemine tema kodakondsuse kaotamisega³⁵.

46. Käesoleval juhul kaotavad Saksamaa kodanikud StAG § 25 lõike 1 kohaselt *ex lege* oma kodakondsuse, kui nad omandavad vabatahtlikult kolmanda riigi kodakondsuse, välja arvatud juhul, kui nad saavad enne välisriigi kodakondsuse omandamist loa kodakondsuse säilitamiseks.

47. Tähelepanu, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei selgita lisaks kodakondsuse Euroopa konventsiooni³⁶ artikli 7 lõike 1 punkti a mainimisele õigusliku raamistiku kirjelduses ka StAG § 25 lõikega 1 taotletavaid üldise huvi kaalutlusi. Samas, kuna see säte saab olla liidu õigusega kooskõlas üksnes siis, kui sellega taotletakse üldisest huvist kantud õiguspärasest eesmärgi, tuleb seda analüüsida Saksamaa valitsuse seisukohtadest lähtudes.

48. Nagu Krefeldi linn ja kõnealune valitsus märkisid ning nagu nähtub 15. juuli 1999. aasta kodakondsusõigust muutva seaduse seletuskirjast, on StAG § 25 eesmärk eelkõige vältida mitmik kodakondsust³⁷. Saksamaa valitsus täpsustab lisaks, et Bundesverfassungsgerichti (Saksamaa Liitvabariigi konstitutsioonikohus) kohtupraktikas on leitud, et seadusandja valikut seista vastu *piiramatule* mitmik kodakondsusele ei saa kritiseerida³⁸.

49. Sellega seoses ei ole mingit kahtlust, et selline kord, nagu on ette nähtud selles sättes, kuulub liikmesriikide pädevusse kodakondsuse saamise ja kaotamise tingimuste kindlaksmääramisel ning et selle pädevuse teostamisel on õiguspärane, et selline liikmesriik nagu Saksamaa Liitvabariik võib asuda seisukohale, et teatud juhtudel tuleb vältida mitmik kodakondsuse omamise tagajärgi³⁹.

50. Selle eesmärgi põhimõttelist õiguspärasust kinnitab kodakondsuse Euroopa konventsiooni artikli 7 lõike 1 punkt a, mille kohaselt osalisriik ei või oma riigisisises õiguses ette näha kodakondsuse kaotamist *ex lege* või omal algatusel, välja arvatud muu kodakondsuse

³⁵ Kohtuotsus Tjebbes jt, punkt 35, ning kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 32.

³⁶ Kodakondsuse Euroopa konventsioon, mis võeti Euroopa Nõukogu raames vastu 6. novembril 1997 ja jõustus 1. märtsil 2000. See konventsioon on Saksamaal kohaldatav alates 1. septembrist 2005. Selle artikli 7 lõike 1 punktis a on sätestatud, et „[o]salisriik ei või riigisisises õiguses ette näha kodakondsuse kaotamist *ex lege* või riigi algatusel, välja arvatud [...] mõne muu riigi kodakondsuse vabatahtlik[ul] omandami[sel]“.

³⁷ Selle eesmärgiga seoses on õiguskirjanduses rõhutatud, et kuigi mitmik kodakondsuse näol peaks olema tegemist erandiga, on topeltkodakondsus tänapäeval üldisemalt tunnustatud. Kõnealused autorid on seisukohal, et „praktikas on topeltkodakondsuse tunnustamisega naturalisatsiooni korras kodakondsuse omandamine märkimisväärselt suurenenud“. Vt selle kohta Farahat, A., ja Hailbronner, K., *op. cit.*, lk 9, 18 ja 32. Lisaks nähtub eelotsusetaotlusest, et Saksamaa suhtes 18. detsembril 1969 jõustunud 6. mai 1963. aasta konventsioon mitmik kodakondsuse vähendamise ja sõjaväeteenistusega seotud kohustuste kohta mitmik kodakondsuse korral kaotas Saksamaa Liitvabariigi kehtivuse 21. detsembril 2002 selle denonsseerimise tõttu. Sellega seoses selgitavad autorid, et RuStAG reformiga kaasnes otsus loobuda sellest konventsioonist, mis näeb ette topeltkodakondsuse lubamist üksnes piiratud määral.

³⁸ Saksamaa valitsus viitab 8. detsembri 2006. aasta otsusele 2 BvR 1339/06, DE:BVerfG:2006:rk20061208.2bvr133906, punkt 14. See valitsus märgib, et liikmesriigi kohtupraktikast tuleneb samuti, et alates RuStAG reformist ei ole mitmik kodakondsuse kaotamine enam prioriteetne. Vt Bundesverwaltungsgerichti (liitvabariigi kõrgeim halduskohus) 10. aprilli 2008. aasta kohtuotsus 5 C 28.07, DE:BVerwG:2008:100408U5C28.07.0, punkt 21.

³⁹ Vt selle kohta kohtuotsus Tjebbes jt, punkt 34, ning kohtuotsus Wiener Landesregierung, punkt 54. Kuigi Euroopa Kohus kasutab oma praktikas mõistet „soovimatud tagajärjed“, tunnistan, et mul on kahtlusi, kas liikmesriigi kodaniku mitmik kodakondsuse omamise tagajärgi on asjakohane kvalifitseerida üldiselt „soovimatuteks“.

vabatahtliku omandamise korral⁴⁰. Selle konventsiooni seletuskirja kohaselt sõltub see, kas isikul, kes saab vabatahtlikult teise kodakondsuse, on lubatud säilitada oma varasem kodakondsus, iga riigi konkreetsest olukorrast⁴¹.

51. Märgin sellega seoses, et liidu õigusega ei ole vastuolus see, kui liikmesriik näeb ette, et temaga tegeliku seose olemasolu või puudumise hindamisel võetakse arvesse niisugust kriteeriumi nagu StAG § 25 lõikes 1 sätestatud kriteerium, mis põhineb sellel, et puudutatud isik omandab kolmanda riigi kodakondsuse vabatahtlikult, ega see, et õiguslikus kontekstis, mille eesmärk on põhimõtteliselt vältida mitmik kodakondsust, nõuab see liikmesriik sellelt isikult, et ta järgiks sellist kindlat menetlust, nagu on sätestatud StAG § 25 lõikes 2, kui ta soovib Saksamaa kodakondsust säilitada.

52. Neil asjaoludel leian ma samamoodi nagu Saksamaa ja Eesti valitsus ning komisjon, et põhikohtuasjade asjaoludel ei ole liidu õigusega põhimõtteliselt vastuolus see, kui liikmesriik näeb StAG §-s 25 nimetatud olukordades üldise huvi kaalutlustel ette kodakondsuse kaotamise *ex lege*, kui tema kodanikud omandavad vabatahtlikult kolmanda riigi kodakondsuse, isegi kui see toob puudutatud isikule kaasa liidu kodaniku staatuse kaotamise.

53. Samas selleks, et sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjades, mis näevad ette liidu kodaniku staatuse kaotamise, saaksid olla kooskõlas liidu õigusega, peavad need olema põhjendatud mitte üksnes õiguspäraste avalike huvidega, vaid järgima ka proportsionaalsuse põhimõtet.

2. Kodakondsuse kaotamise tagajärgede proportsionaalsuse kontroll liidu õiguse seisukohast

54. Kuigi, nagu ma just märkisin, ei ole põhikohtuasjades kõne all olevad õigusnormid liidu õigusega põhimõtteliselt vastuolus, tuletan meelde, et väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb siiski, et võttes arvesse tähtsust, mida liidu esmane õigus omistab liidu kodaniku staatusele, mis on liikmesriikide kodanike põhistaatus, on pädevate liikmesriigi ametiasutuste ja liikmesriigi kohtute ülesanne kontrollida, kas asjaomase liikmesriigi kodakondsuse kaotamine, kui see toob kaasa liidu kodaniku staatuse ja sellest tulenevate õiguste kaotamise, on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, arvestades tagajärgi, mida see otsus toob liidu õiguse seisukohast kaasa puudutatud isiku ja teatud juhtudel tema pereliikmete olukorrale⁴².

55. Lisaks tuleneb sellest kohtupraktikast, et liikmesriigi kodakondsuse kaotamine *ex lege* oleks proportsionaalsuse põhimõttega vastuolus, kui asjasse puutuvad liikmesriigi normid üldse ei võimaldaks niisugusest kaotamisest puudutatud isikule põhjustatud tagajärgede üksikjuhtumipõhist läbivaatamist liidu õiguse seisukohast⁴³.

⁴⁰ Selle konventsiooni seletuskirjas (Euroopa Nõukogu, Euroopa lepingute seeria, nr 166, lk 11) on märgitud, et „[artikli 7 lõike 1 punkt a] lubab osalisriikidel ette näha oma kodakondsuse kaotamise muu kodakondsuse vabatahtlikul saamisel. Sõna „vabatahtlik“ näitab, et puudutatud isik sai selle kodakondsuse omal soovil, mitte automaatselt (*ex lege*)“.

⁴¹ Sellest seletuskirjast nähtub, et mõnes riigis võib eelkõige siis, kui paljud inimesed soovivad selle riigi kodakondsust saada või on selle juba saanud, olla võimalik asuda seisukohale, et teise kodakondsuse säilitamine võib takistada nende isikute täielikku integreerumist. Seevastu võivad teised riigid pidada eelistatavaks kodakondsuse saamist hõlbustada, võimaldades huvitatud isikutel säilitada oma päritoluriigi kodakondsuse ja seeläbi soodustada nende integreerumist vastuvõtvasse riiki, eelkõige selleks, et võimaldada neil isikutel säilitada teiste pereliikmete kodakondsus või lihtsustada nende tagasipöördumist päritoluriiki, kui nad seda soovivad (seletuskiri, lk 3).

⁴² Kohtuotsus Rottmann, punktid 55 ja 56; kohtuotsus Tjebbes jt, punkt 40; kohtuotsus Wiener Landesregierung, punkt 58, ning kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 38. Vt ka käesoleva ettepaneku punkt 41.

⁴³ Kohtuotsus Tjebbes jt, punkt 41, ning kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 39.

56. Käesoleval juhul tuletan meelde, et StAG § 25 lõike 2 kohaselt võivad Saksamaa kodanikud, kes soovivad vabatahtlikult omandada kolmanda riigi kodakondsust, esitada taotluse Saksamaa kodakondsuse säilitamiseks eelnevas loamenetluses, milles on ette nähtud, et loataotluse kohta otsuse tegemisel peab pädev asutus kaaluma avalikke ja isiklikke huve.

57. Kõigepealt tekib küsimus, kas pädevad asutused saavad liidu õiguses nõutud proportsionaalsust eelneva loamenetluse raames kontrollida üksnes teataval hetkel, st käesoleval juhul enne kodakondsuse ja seega liidu kodaniku staatuse kaotust *ex lege*.

58. See küsimus ei tekita raskusi. Nimelt on käesoleva ettepaneku punktis 55 meenutatud kohtupraktikat arvestades sellisel liikmesriigil nagu Saksamaa Liitvabariik põhimõtteliselt võimalik ette näha, et proportsionaalsust kontrollitakse sellise eelneva loamenetluse raames, nagu on ette nähtud StAG § 25 lõikes 2. Siiski, nagu nähtub samast kohtupraktikast, peab see säte selleks, et see oleks kooskõlas liidu õigusega, tagama õiguse sellele, et üksikjuhtumipõhiselt kontrollitaks liidu õiguse seisukohast nende tagajärgede proportsionaalsust, mis kaasnevad Saksamaa kodakondsuse kaotamisega puudutatud isikute ja – kui neid on – nende pereliikmete jaoks.

59. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole kindel, et käesoleval juhul on see nii. Tunnistan, et ka minul on raske mõista, kuidas see menetlus on seotud proportsionaalsuse põhimõttega ja kuidas täpsemalt tagab selle menetluse kohaldamine õiguse üksikjuhtumipõhisele läbivaatamisele, mida nõuab liidu õigus. Järgnevas arutluskäigus analüüsin seega esiteks StAG § 25 lõikes 2 ette nähtud menetlusnorme ja teiseks selles sättes ette nähtud proportsionaalsuse kontrolli esemelist ulatust.

a) StAG § 25 lõikes 2 ette nähtud menetlusnormid

60. Tuletan meelde, et StAG § 25 lõikes 2 on ette nähtud võimalus säilitada Saksamaa kodakondsus, kui puudutatud isik on *enne* kolmanda riigi kodakondsuse *saamist saanud* pädevalt asutuselt kirjaliku loa säilitada oma kodakondsus.

61. Seega tekib küsimus, kas eelnevas loamenetluses on loataotluse esitamiseks ja loa saamiseks nõutavad ajalised tingimused liidu õigusega kooskõlas. Selleks ei tohi need tingimused takistada puudutatud isikuid kasutamast tõhusalt õigusi, mis tulenevad nende liidu kodaniku staatusest.

62. Seoses esiteks *loataotluse esitamisega* seotud ajalise tingimusega on Euroopa Kohus otsustanud, et liikmesriigid võivad õiguskindluse põhimõttest lähtudes nõuda, et kodakondsuse säilitamise või taastamise taotlus esitataks pädevatele asutustele mõistliku aja jooksul⁴⁴.

63. Sellest järeldub minu arvates, et nõue, mille kohaselt eelnev loataotlus liikmesriigi kodakondsuse säilitamiseks tuleb esitada enne kolmanda riigi kodakondsuse saamist, nagu on ette nähtud StAG § 25 lõikes 2, näib vastavat mõistliku aja tingimusele selle kohtupraktika tähenduses, kuna see ei takista põhimõtteliselt puudutatud kodanikel kasutada oma õigust sellele, et pädevad ametiasutused analüüsiks liidu õiguse seisukohast üksikjuhtumipõhiselt kodakondsuse kaotamisega kaasnevate tagajärgede proportsionaalsust.

⁴⁴ Kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika. Vt käesoleva ettepaneku punkt 38 jj.

64. Sellegipoolest pean märkima, et eelotsusetaotlustes, põhikohtuasjade kaebajate seisukohtades kohtuasjas C-686/22 ning komisjoni seisukohtades ilmneb ebakindlus küsimuses, kas põhikohtuasjade kaebajaid oli nõuetekohaselt teavitatud tagajärgedest, mis kaasnevad Türgi kodakondsuse taastamisega nende ja nende perekondade olukorrale RuStAG reformi konkreetsetes õiguslikus kontekstis.

65. Põhikohtuasjade kaebajad märgivad nimelt, et Türgi kodakondsuse taastamise taotluse esitamise ajal lubasid kehtivad õigusnormid neil kodakondsuse tagasi saada. Seetõttu ei olnud mingit põhjust *esitada eelnevat loataotlust*. Nad märgivad samuti, et õiguskorra muutmist ei ole neile arusaadavalt selgitatud ega teatavaks tehtud. RuStAG muutmine ning riigi territooriumil elavate Saksamaa kodanikelt topeltkodakondsuse *omandamise* võimaluse äravõtmine ja piiramine toimusid alles pärast seda, kui nad olid esitanud Türgi kodakondsuse tagastamise taotluse. Esitan mõne märkuse nende tähelepanekute kohta.

66. Ühelt poolt näib mulle kohtupraktikat⁴⁵ silmas pidades vähemalt usutav, arvestades eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud Türgi kodakondsuse saamise kuupäevi StAG § 25 alusel, et põhikohtuasjade kaebajatele *ei võimaldatud tegelikult* nende olukorra üksikjuhtumispõhist kaalumist liidu õiguse seisukohast.

67. Nagu komisjon õigesti märkis, tuleb arvesse võtta esiteks asjaolu, et kuni 31. detsembrini 1999 kehtinud õiguslik olukord *ei näinud ette ega võimaldanud esitada Saksamaa kodakondsuse säilitamise taotlust*, kui Saksamaa territooriumil elavatele Saksamaa kodanikele ennistatakse Türgi kodakondsus. Teiseks, nagu märgib ka eelotsusetaotluse esitanud kohus, *ei olnud* 1. jaanuaril 2000 jõustunud seadusemuudatuse ja Türgi kodakondsuse taastamise vahelisel ajal *mingit võimalust* sellist menetlust algatada ning tõhusalt läbi viia eelkõige selliste isikute suhtes nagu kaebajad, kes olid 2000. aasta alguses Türgi kodakondsuse tagasi saanud⁴⁶. Nii võis osa puudutatud isikutest jääda enne Saksamaa kodakondsuse kaotamist ilma liidu õiguses sätestatud tegelikust individuaalse olukorra analüüsimise võimalusest, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus⁴⁷.

68. Teiselt poolt on seda kohtupraktikat arvestades minu arvates võimalik, võttes arvesse liikmesriigi kodakondsuse kaotamise tõsiseid tagajärgi, nõuda liikmesriigi ametiasutustelt ja kohtutelt, et puudutatud isikuid *teavitataks nõuetekohaselt* esiteks sellest, et kolmanda riigi kodakondsuse võimalik omandamine või taastamine toob kaasa Saksamaa kodakondsuse kaotamise, ning teiseks eelnevast loamenetlusest, mis võimaldab taotleda selle kodakondsuse säilitamist, ja tähtjast, mille jooksul nad peavad sellise taotluse esitama.

⁴⁵ Kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika. Vt käesoleva ettepaneku punkt 38.

⁴⁶ Mõni õiguskirjanduse autor on seisukohal, et StAG § 25 jõustumine lõpetas selle seaduselünga kuritarvitamise seoses riigi territooriumi klausli kohaldamisega, „kuid kahjuks *ei märganud* seda õiguslikku muutust paljud Türgi kodanikud ja ilmselgelt isegi mitte Türgi ametiasutused. Seega võib arvata, et Türgi kodakondsuse omandamisega kaotas pärast [StAG] jõustumist 40 000 Türgi päritolu isikut oma Saksamaa kodakondsuse *sisuliselt seda teadmata*“, Farahat, A., ja Hailbrunner, K., *op. cit.*, lk 26. Kohtujuristi kursiiv. Selle olukorra kohta vt ka McFadden, S. W., *op. cit.*, lk 80. Minu arvates on sellised meetmed raskesti ühitatavad solidaarsusega, mis peaks olema aluseks liikmesriigi ja tema kodanike vahelisele suhtele, sõltumata asjaolust, et – nagu käesolevas asjas – kodakondsus omandati sotsialiseerimise korras spetsiifilises kontekstis, kus riigi territooriumi klausli kohaldamise suhtes esines seadusandlik lünk.

⁴⁷ Eelkõige nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu kirjeldatud õiguslikust raamistikust, et 25. veebruari 2008. aasta seaduse välismaalaste elamise, töötamise ja integratsiooni kohta liitvabariigi territooriumil (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet) (BGBl. I, lk 162) § 38 sätestab, et endisele Saksamaa kodanikule väljastatakse alalise elaniku elamisluba või elamisluba, kui ta vastab Saksamaa kodakondsuse kaotamise ajal teatud tingimustele. Mõne õiguskirjanduse autori sõnul kehtestas seadusandja selle artikli selleks, et anda seda liiki load „Türgi kodanikele, kes on *tahtmatult* kaotanud oma Saksamaa kodakondsuse, eeldades, et nad võivad oma Türgi kodakondsuse tagasi saada“ (Farahat, A., ja Hailbrunner, K., *op. cit.*, lk 26, kohtujuristi kursiiv).

69. Käesoleval juhul on seoses asjaoluga, et põhikohtuasjade kaebajad pidid õigusaktide reformi perioodil Saksamaa kodakondsuse saamiseks loobuma oma Türgi kodakondsusest, eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne eelkõige kindlaks teha, kas neid võib pidada nõuetekohaselt teavitatuks⁴⁸.

70. Teiseks, mis puudutab StAG § 25 lõikes 2 sätestatud Saksamaa kodakondsuse säilitamise *loa saamise* tingimust, siis tuleb märkida, et selle sättega nähakse ette, et kolmanda riigi kodakondsuse saamise hetkel möödub mitte ainult Saksamaa kodakondsuse säilitamise loa taotluse esitamise tähtaeg, vaid ka selle loa saamise tähtaeg. Järelikult, kui Saksamaa pädevad asutused ei ole sellist loataotlust veel lõpuni menetlenud ajal, mil kolmanda riigi ametiasutused teevad oma otsuse, ei saa seda enam läbi vaadata, mis tähendab liidu kodaniku staatuse kaotamist, ilma et puudutatud isikutel oleks võimalik tõhusalt kasutada liidu õiguses ette nähtud proportsionaalsuse analüüsi õigust. Tegelikult sõltub see kaotamine paljudest teguritest, nagu Saksamaa pädevate ametiasutuste poolne avalike ja isiklike huvide kaalumise kiirus ning kodakondsuse saamise taotluse menetlemise kiirus kolmandate riikide ametiasutustes. Seda arvestades pean märkima, et kõnealune säte ei nõua, et huvitatud isik esitaks taotluse kolmanda riigi kodakondsuse saamiseks samal ajal, kui ta taotleb luba säilitada Saksamaa kodakondsus. Järelikult ei tohiks seda probleemi põhimõtteliselt tekkida, kuna kõnealune isik peaks enne taotluse esitamist kolmanda riigi kodakondsuse saamiseks ootama Saksamaa ametiasutuse otsust kodakondsuse säilitamise loa kohta.

71. Lisaks sellele, kuna põhikohtuasjade kaebajad arvasid, et neil on võimalik säilitada Saksamaa ja Türgi kodakondsus, nagu seda võimaldas RuStAG § 25 (mis kehtis kuni 31. detsembrini 1999) Saksamaal elavate Saksamaa kodanike puhul, jagan ma komisjoni seisukohta, et oleks olnud „asjakohane“ näha selleks ette üleminekukord. Selline üleminekukord oleks võimaldanud isikutel, kes esitasid Türgi kodakondsuse taastamise taotluse enne 1. jaanuari 2000 kehtinud seaduse alusel, kuid kes said kõnealuse kodakondsuse pärast seda kuupäeva, *tõhusalt* alustada StAG §-s 25 ette nähtud eelnevat loamenetlust. Võttes arvesse tõsiseid tagajärgi, mida liidu kodaniku staatuse kaotamine puudutatud isikutele kaasa toob, on sellise üleminekukorra puudumine minu arvates vastuolus tõhususe põhimõttega.

72. Seega, võttes arvesse tõsiseid tagajärgi, mille toob kaasa põhikohtuasjade kaebajate Saksamaa kodakondsuse ja seega liidu kodaniku staatuse kaotamine, näib mulle, et nii niisuguste menetlusnormide nagu StAG § 25 lõikes 2 ette nähtud ajaliste tingimuste *kohaldamine* käesolevates asjades kui ka eespool nimetatud *üleminekukorra puudumine* on vastuolus tõhususe põhimõttega, kuna sellised menetlusnormid või nende puudumine piirab kaebajate õigust taotleda proportsionaalsuse analüüsi.

b) StAG § 25 lõikes 2 ette nähtud üksikjuhtumipõhise kontrolli sisuline ulatus

73. Vastupidi Krefeldi linna ja Saksamaa valitsuse väidetele märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et vaatamata StAG § 25 lõike 2 sõnastusele ei kontrolli juhul, kui pädevad ametiasutused jätavad eelneva loataotluse liikmesriigi kodakondsuse säilitamiseks rahuldamata, ei need ametiasutused ega liikmesriigi kohtud tegelikult üksikjuhtumipõhiselt Saksamaa kodakondsuse kaotamise tagajärgede proportsionaalsust liidu õiguse seisukohast.

⁴⁸ Vt selle kohta käesoleva ettepaneku punkt 71.

74. Esiteks märgin, et kui pärast eelotsusetaotluse esitanud kohtu tehtud kontrolli ilmneb, et see on nii, ei piisa ainuüksi sellest, et eelneva loamenetluse raames on see kontroll formaalselt või teoreetiliselt olemas, ilma et seda analüüsi praktikas teostataks, et tagada selle menetluse kooskõla ELTL artikliga 20. Sellisel juhul tuleneb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast,⁴⁹ et eelotsusetaotluse esitanud kohtul peab olema võimalik nõuda liikmesriigi ametiasutustelt, et need teeksid kõnealust kontrolli, või analüüsida ise Saksamaa kodakondsuse kaotamise tagajärgi puudutatud isikutele ning vajaduse korral võimaldada neil kodakondsus säilitada või *ex tunc* tagasi saada⁵⁰.

75. Samas väidab Saksamaa valitsus sellega seoses, et StAG § 25 lõige 2 võimaldab puudutatud isiku õiguslikku olukorda täielikult analüüsida ning et asjaolu, et võetakse arvesse mitte ainult avalikke huve, vaid ka isiklike huve Saksamaa kodakondsuse säilitamise vastu, tähendab tingimata, et arvesse tuleb võtta huvi säilitada liidu kodaniku staatus. Kui eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab – nagu märgib kõnealune valitsus –, et liikmesriigi pädevatel asutustel tuleb analüüsida vastavalt liidu õiguses sätestatud nõudele üksikjuhtumipõhiselt tagajärgi, mis kaasnevad liidu kodaniku staatuse kaotamisega, peab ta samuti kontrollima, millisest kuupäevast alates see kontroll toimub. Juhul kui kohus peaks tuvastama, et niisugust analüüsi tehakse alles alates kohtuotsuse Tjebbes jt väljakuulutamisest, pean vajalikuks meenutada, et igal isikul, kes on enne seda kuupäeva kaotanud *ex lege* Saksamaa kodakondsuse StAG § 25 lõike 1 alusel, on õigus sellisele kontrollile ja õigus vajaduse korral selle riigi kodakondsus *ex tunc* tagasi nõuda reisidokumendi või mis tahes muu kodakondsust tõendava dokumendi taotlemisel ning üldisemalt kodakondsuse kinnitamise menetluse raames⁵¹.

76. Teiseks nähtub eelotsusetaotlustest, et põhikohtuasjade kaebajatel on väljakujunenud pere- ja tööelu Saksamaal. Saksamaa kodanikena said nad kasutada oma õigust vabalt liikuda ja elada teistes liikmesriikides.

77. Selles küsimuses meenutan kohe, et liidu õiguse kohaldamisalas tagatakse igale liidu kodanikule tema põhivabaduste, eelkõige tema õiguse perekonnaelule kaitse samal tasemel.

78. Eelkõige tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast seoses selle õigusega esimesena, et see analüüs peab hõlmama puudutatud isiku *ning tema perekonna* olukorra hindamist, et määrata kindlaks, kas asjaomase liikmesriigi kodakondsuse kaotamisel, kui sellega kaasneb liidu kodaniku staatuse kaotamine, on tagajärgi, mis liikmesriigi seadusandja taotletavaid eesmärgi arvestades mõjutaksid liidu õiguse vaatepunktist ebaproportsionaalselt selle isiku perekonna- ja tööelu normaalset arengut⁵². Teisena peavad selle proportsionaalsuse analüüsi raames eelkõige liikmesriigi pädevad asutused ja vajaduse korral liikmesriigi kohtud tagama, et niisugune kodakondsuse kaotamine oleks kooskõlas hartas tunnustatud põhiõigustega, mille austamise tagab Euroopa Kohus, ennekõike et see oleks kooskõlas õigusega perekonnaelu austamisele, mis on sätestatud harta artiklis 7. Lisaks sellele tuleb seda artiklit vaadeldaval juhul tõlgendada koosmõjus kohustusega seada esikohale lapse huvid, mida on tunnustatud harta artikli 24 lõikes 2⁵³.

⁴⁹ Vt käesoleva ettepaneku punkt 38 jj.

⁵⁰ Vt selle kohta kohtuotsus Tjebbes jt, punkt 42, ning kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 40.

⁵¹ Vt selle kohta kohtuotsus Tjebbes jt, punkt 42, ning kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 40.

⁵² Sellised tagajärjed ei saa Euroopa Kohtu arvates olla hüpoteetilised ega võimalikud. Kohtuotsus Tjebbes jt, punkt 44, ning kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 54.

⁵³ Kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punkt 55 ja seal viidatud kohtupraktika.

79. Kolmandaks tekib selles etapis põhikohtuasjade lahendamise seisukohalt oluline küsimus: milline on asjakohane kuupäev, mida pädevad asutused peavad arvesse võtma proportsionaalsuse analüüsi tegemisel? Nagu Euroopa Kohus leidis kohtuotsuses Udlændinge- og Integrationsministeriet, võib väita, et see kuupäev peab vastama päevale, mil puudutatud isik sai kolmanda riigi kodakondsuse või sai selle tagasi, kuna käesoleval juhul on see StAG § 25 lõike 2 kohaselt lahutamatu osa liikmesriigi seatud õiguspärastest kriteeriumidest, millest sõltub kodakondsuse säilitamine või kaotamine.

80. Siiski on kindel, et erinevalt olukorrast kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet,⁵⁴ peaks vastus sellele küsimusele käesolevates asjades minema kaugemale ning arvesse tuleb võtta olulist asjaolu, nimelt seda, et põhikohtuasjade kaebajatel ei olnud mingil juhul võimalik algtada eelnevat loamenetlust Saksamaa kodakondsuse säilitamiseks, kuna StAG § 25 lõige 2 ei olnud päeval, mil nad esitasid oma taotlused Türgi kodakondsuse tagasisaamiseks, veel jõustunud. Seega oli põhikohtuasjade kaebajatel *võimatu* esitada eelnevat loataotlust nii menetluslikel kui ka sisulistel põhjustel. Nimelt, kuna Saksamaa kodakondsuse säilitamise taotluse esitamise *tähtaega* ei olnud veel ette nähtud, ei saanud see lõppeda ning sellest tulenes puudutatud isikute jaoks, et neile ei võimaldatud tegelikult seda, et nende olukorda analüüsitaks üksikjuhtumipõhiselt liidu õiguse seisukohast⁵⁵.

81. Neljandaks ja viimaseks näib mulle, et tuleb analüüsida viimast asjaolu. Tuletan meelde, et eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et Saksa õiguses ei ole ette nähtud mingit võimalust uurida täiendavalt tagajärgi, mis kaasnevad Saksamaa kodakondsuse kaotamisega pärast seda, kui see kodakondsus on kaotatud. Sellisel juhul oleks puudutatud isikute ainus võimalus taastada Saksamaa kodakondsus ilma tagasiulatava jõuta esitada uus naturalisatsiooni korras kodakondsuse saamise taotlus⁵⁶.

82. Selline võimalus kodakondsus tagasi saada ei ole aga kooskõlas Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikaga, kuna see tähendab, et puudutatud isikul ei ole teatava aja jooksul võimalik kasutada kõiki liidu kodaniku staatusest tulenevaid õigusi, ilma et nende õiguste taastamine oleks selle ajavahemiku jooksul võimalik. Nimetatud kohtupraktika kohaselt ei korva naturalisatsiooni korras kodakondsuse andmise võimalus, olenemata sellest, millistel ja kui tahes soodsatel tingimustel see toimuda võib, riigisisese õiguses liidu õigusega kooskõlas olevatel tingimustel ette nähtud võimaluse puudumist, et liikmesriigi asutused ja võimalik, et ka kohtud analüüsiks liikmesriigi kodakondsuse kaotamise tagajärgede proportsionaalsust liidu õiguse seisukohast, mis võiks vajaduse korral viia selle kodakondsuse *ex tunc* taastamiseni. Teistsuguse olukorra heakskiitmine tähendaks nõustumist sellega, et isik jääks, kuigi piiratud ajavahemikuks, võimaluseta kasutada kõiki talle liidu kodaniku staatusest tulenevaid õigusi, ilma et neid õigusi saaks selleks ajavahemikuks ennistada⁵⁷.

⁵⁴ Kuna kaebaja oli esitanud Taani kodakondsuse säilitamise taotluse pärast liikmesriigi õigusnormides ette nähtud tähtaja möödumist. Vt käesoleva ettepaneku 25. joonealune märkus.

⁵⁵ See asjaolu ühtib käesoleva ettepaneku punktis 66 jj esitatud kaalutlustega. Niisuguses kontekstis said põhikohtuasjade kaebajad Saksamaa kodanikena kasutada liidu kodaniku staatusest tulenevaid õigusi alates naturalisatsiooni korras kodakondsuse saamisest 1999. aastal kuni selle otsuse vastuvõtmiseni, millega tuvastati nende kodakondsuse kaotus, st vähemalt kaheksateistkümnelt aastalt jooksul. Seda õiguslikku ja seejärel faktilist olukorda ning nende kahe kuupäeva vastuolu tuleb arvesse võtta proportsionaalsuse analüüsimisel, eelkõige õiguse perekonna- ja tööelule kaitse kontekstis.

⁵⁶ Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab, et StAG § 13, mis lubab endiste Saksamaa kodanike puhul teatud tingimustel kasutada lihtsustatud naturalisatsioonikorda, on kohaldatav üksnes siis, kui taotlejate elukoht on välismaal.

⁵⁷ Kohtuotsus Udlændinge- og Integrationsministeriet, punktid 57 ja 58. Vt ka minu ettepanek kohtuasjas Udlændinge- og Integrationsministeriet, (C-689/21, EU:C:2023:53, punkt 93 ja 94).

VI. Ettepanek

83. Eeltoodud kaalutluste põhjal teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Verwaltungsgericht Düsseldorf (Düsseldorfi halduskohus, Saksamaa) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

ELTL artiklit 20 koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 7 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt tema kodanikud kaotavad kolmanda riigi kodakondsuse vabatahtlikul omandamisel *ex lege* selle liikmesriigi kodakondsuse, mille tulemusel isikud, kes ei ole samal ajal mõne teise liikmesriigi kodanikud, kaotavad liidu kodaniku staatuse ja sellega seotud õigused, välja arvatud juhul, kui neile antakse luba säilitada see kodakondsus enne kolmanda riigi kodakondsuse saamist, tingimusel et puudutatud isikutele võimaldatakse mõistliku aja jooksul tegelik juurdepääs kodakondsuse säilitamise menetlusele, mis võimaldab pädevatel asutustel analüüsida selle kodakondsuse kaotamise tagajärgede proportsionaalsust liidu õiguse seisukohast ja vajaduse korral anda luba see kodakondsus säilitada või *ex tunc* taastada. Selline tähtaeg võib hakata kulgema alles siis, kui need ametiasutused on puudutatud isikuid nõuetekohaselt teavitanud sellest, et kolmanda riigi kodakondsuse võimalik omandamine või taastamine toob kaasa kodakondsuse kaotamise, võimalusest alustada eelnevat loamenetlust, mis võimaldab taotleda kodakondsuse säilitamist, ning nende õigusest esitada selle tähtaja jooksul kodakondsuse säilitamise või *ex tunc* taastamise taotlus. Vastasel juhul peab nendel asutustel olema võimalik niisugune analüüs läbi viia täiendavalt lahendatava küsimusena menetluses, milles vaadatakse läbi puudutatud isikute reisidokumendi või muu nende kodakondsust tõendava dokumendi taotlust, või ka kodakondsuse kaotamise tuvastamise menetluses.

¹ — Käesoleva kohtuasja nimi on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetluspoole tegelikule nimele.